

Lilaslaan - Krommestraat

(Wezembeek-Oppem, Vlaams-Brabant)

2025B202

NOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

Landschappelijk Bodemonderzoek

VLAAMS ERFGOED CENTRUM [VEC]

2440 GEEL

LIESDONK 5

AUTEUR:

Wouter Vennekens

© Vlaams Erfgoed Centrum VEC, Geel, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum. Vlaams Erfgoed Centrum aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. SYNTHESE VAN HET BUREAUONDERZOEK [OE-ID 28547]	3
2. LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK [LBO]	4
2.1 BESCHRIJVEND GEDEEELTE	4
2.1.1 Administratieve gegevens	4
2.1.2 Onderzoeksdoel	5
2.2 ASSESSMENT	7
2.2.1 Profiel- en boorregistraties	7
2.2.2 Interpretatie	9
2.3 SYNTHESE FASE LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	10
2.3.1 Onderzoeksvragen	10
2.3.2 Verwachting na onderzoeksfase	12
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

Deze nota wordt opgesteld als gevolg van een eerder bureauonderzoek, waarbij verder archeologisch vooronderzoek werd geadviseerd voor een beperkte zone waarbinnen de opdrachtgever de aanleg van een nieuwe trage weg met ondiepe wadi's plant, binnen het kader van uitgebreide riolerings- en wegeniswerken (dewelke buiten dit onderzoekskader vallen). Het plangebied en de geplande werken behelzen een oppervlakte van 1.900 m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone die bestemd is als agrarisch gebied. Het gebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze nota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

Het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC) is aangesteld om een nota op te stellen, die in de eerste plaats zal bestaan uit een landschappelijk bodemonderzoek, met het oog op een advies voor verder uitgesteld vooronderzoek, een opgraving en/of werfbegeleiding of de vrijgave van het terrein.

1. SYNTHESE VAN HET BUREAUONDERZOEK [OE-ID 28547]

Onderstaand onderdeel wordt integraal overgenomen uit de archeologienota, waarvan aktenaam reeds is voltooid (Aluwé 2023):

De opdrachtgever plant riolerings- en wegeniswerken in de Sint-Hubertuslaan, Hortensialaan en Lilaslaan te Wezembeek-Oppem. De Sint-Hubertuslaan, de Lilaslaan en de Hortensialaan worden heraangelegd als een karrespoor in beton met in het midden een strook grasdallen. In het verlengde van de Sint-Hubertuslaan tussen de Lilaslaan en de Leopold III-laan (nu in gebruik als akker) wordt een trage weg aangelegd van 3m breed in grind (786m²). Er wordt een gescheiden riolering met DWA en RWA aangelegd onder de bestaande rijweg. Enkel in de Sint-Hubertuslaan tussen de kruispunten met de Lilaslaan en Hortensialaan wordt een RWA aangelegd buiten de bestaande rijweg. In het projectgebied wordt in totaal voor ca. 840m² wadi's aangelegd. Een eerste vorm zijn ondiepe wadi's (ca. 10-20cm diep) aangelegd in de groenbermen langs de wegenis. Ten noorden van de St-Hubertuslaan tussen de Lilaslaan en de Renbaanlaan worden nog 2 wadi's aangelegd in agrarisch gebied met een diepte van ca. 75cm.

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door talrijke grote en kleinere heuvelruggen doorsneden door meerdere beekvalleien. Het plangebied zelf bevindt zich op een heuvelrug tussen de valleien van de Wezembeek en Kleine Maelbeek. Het grootste deel van het plangebied kent de aanwezigheid van de Tertiaire formatie van Lede. In het noorden van het plangebied is de Formatie van Brussel aanwezig. Op de Quartair geologische kaart wordt het plangebied weergegeven ter hoogte van profieltype 2 met uit eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk het Vroeg-Holoceen. De bodem op het plangebied is een droge leembodem met textuur B horizont (Aba) of zonder profiel (Abp).

Wezembeek-Oppem is altijd een landbouwgemeente geweest en kende tot aan het midden van de 20ste eeuw twee woonkernen, nl. Wezembeek en Oppem. Het plangebied bevindt zich in de 18de-19de eeuw in een zeer landelijk gebied tussen de dorpskernen van Wezembeek, Oppem en Sterrebeek. Het plangebied zelf is in gebruik als akkerland. Vanaf de 19de eeuw wordt de Sint-Hubertuslaan als buurtweg aangeduid. Na de Tweede Wereldoorlog ontstonden nieuwe woonkernen (verkavelingen) als gevolg van de uitdeining van Brussel. Pas in de 2de helft van de 20ste eeuw wordt het woongebied in het zuidoosten ontwikkeld en verschijnen de bijhorende ontsluitingswegen op het plangebied.

Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem in de ruime omgeving van het plangebied is beperkt tot 10 recente proefsleuvenonderzoeken, twee booronderzoeken, een opgraving/werfbegeleiding en een opgraving met wetenschappelijke vraagstelling. De proefsleuvenonderzoeken leverden vaak geen sporen of enkel recente verstoringen, greppels of kuilen op. Occasioneel zijn ook middeleeuwse houtskoolmeiers of afvalkuilen uit de ijzertijd herkend. Op meerdere locaties werden wel een aantal lithische artefacten uit de steentijd ingezameld.

2. LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK [LBO]

2.1 BESCHRIJVEND GEDEEELTE

2.1.1 Administratieve gegevens

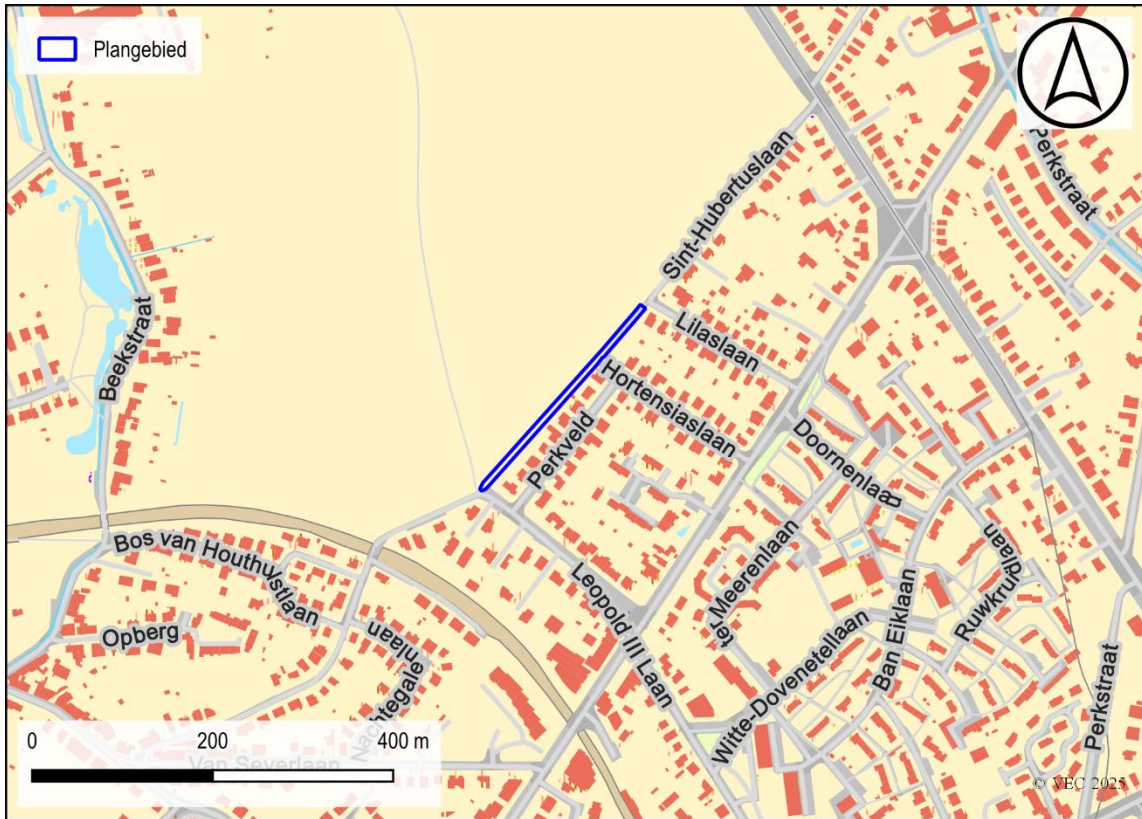
PROJECTCODE	2025B202	
ONDERZOEKSFASE	landschappelijk bodemonderzoek	
BEGINDATUM ONDERZOEKSFASE	14/02/2025	
EINDDATUM ONDERZOEKSFASE	31/03/2025	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 159143	Y ₁ : 170975
	X ₂ : 159327	Y ₂ : 170768
KADASTER	Wezembeek-Oppem, 1 AFD, sectie B, perceelnummers 432A, 433A en openbaar domein	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	

2.1.2 Onderzoeksdoel

2.1.2.1 *Vraagstelling*

Doelstelling van dit landschappelijk bodemonderzoek is het achterhalen van de aardkundige opbouw van het studiegebied. Volgende onderzoeksvragen dringen zich op:

- Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten? In hoeverre is deze opbouw nog intact?
- Is het beeld van elke boring gelijk of zijn significante variaties in bodemopbouw waar te nemen? Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en de TAW?
- Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de beschikbare gegevens?
- Zijn er aanwijzingen voor verstoring van het bodemarchief? Betreft dit een lokaal of vlakdekkend gegeven? Kan bijkomend archeologisch onderzoek nog leiden tot kenniswinst?
- In welke mate is het bodemprofiel nog intact ter hoogte van het plangebied? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een afgedekte bodem? Zijn bodemhorizonten die kunnen wijzen op een betere bewaring van artefactensites nog bewaard binnen de contouren van het plangebied?
- Wat is de diepte van het archeologisch leesbaar niveau?
- Zijn tijdens het landschappelijk onderzoek anomalieën waargenomen die verder aandacht behoeven tijdens het archeologisch booronderzoek?
- Zijn de waarnemingen van die aard dat het een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is? Zo ja:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone waar een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?
 - Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
 - Dwingen de waarnemingen afwijkingen van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk op?

Figuur 1 : Situering van het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (©Geopunt).

Figuur 2 : Situering van het onderzoeksgebied op de recente (winteropname, meest recent) middenschalige orthofotomozaïek (©Geopunt).

2.1.2.2 Werkwijze en strategie

Op basis van het uitgesteld vooronderzoek uit de archeologienota (Aluwé 2023) wordt een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd bestaande uit 9 boringen. Ten opzichte van het oorspronkelijke, voorgestelde boorplan, werden de boringen die mogelijks binnen perceel 433A vielen verplaatst.

Figuur 3: Boorplan met alle uitgevoerde boringen voor het LBO.

Het veldwerk werd handmatig uitgevoerd met een Edelmanboor, diameter 7 cm, door archeoloog T. Minne, bijgestaan door assistent-aardkundige en archeoloog W. Vennekens.

Het terrein is in gebruik als akkerland.

2.2 ASSESSMENT

2.2.1 Profiel- en boorregistraties

Bodem met B-horizont, dunne A

Deze boringen (BP1 tot BP4) bestaan aan de basis uit een lichtbruine, ietwat zandige, leemlaag, zo'n 40 tot 60 cm dik (het einde van deze laag werd niet waargenomen, boringen stoppen op 150 cm-mv). Hierboven rust een 50 cm dikke bruine leemlaag, dewelke op zijn beurt wordt afgedekt door een 40 à 50 cm dikke donker (grijs)bruine lichte leemlaag. De

overgang tussen deze lagen is duidelijk en recht. De overgang tussen de onderste twee lagen is meer geleidelijk.

Figuur 4 : Boring 1, uitgelegd per meter, van links naar rechts.

Bodem met B-horizont, dikke A

Deze boringen (BP5 tot BP9) bestaan aan de basis uit een 50 tot 60 cm dikke lichtbruine, licht zandige, leemlaag. Net als in de andere boringen werd de onderkant van deze laag niet bereikt, de boringen stoppen op 150 cm-mv. Deze gaat geleidelijk over in een 30 tot 60 cm dikke (oranje)bruine (zandige) leemlaag. Hierboven rust een 45 tot 70 cm dikke (donker) grijsbruine lichte leemlaag. Deze kan nog onderverdeeld worden in twee aparte pakketten, waarvan het onderste, een oude A-horizont, een meer grijsbruine kleur bezit, en de bovenliggende ploeglaag een meer donkerbruine kleur bezit.

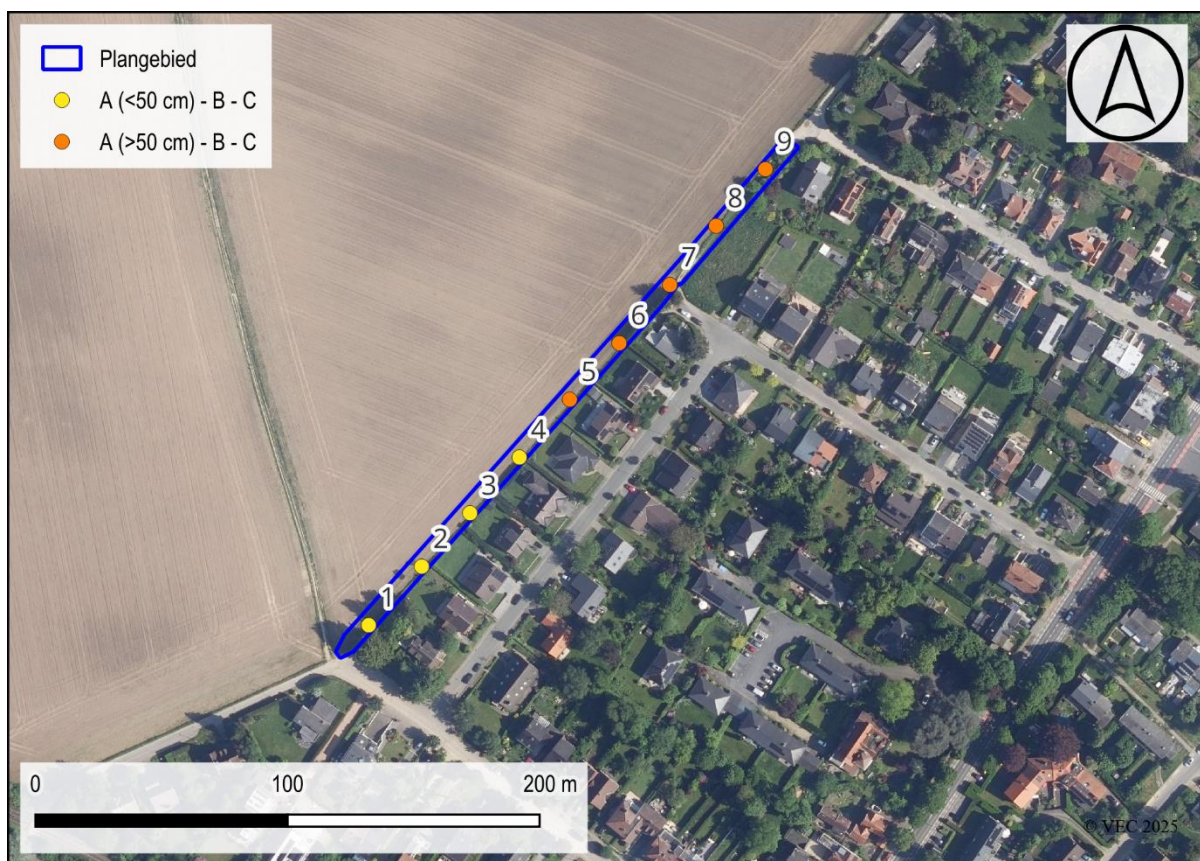

Figuur 5: Boring 6, uitgelegd per meter van links naar rechts.

2.2.2 Interpretatie

De waargenomen bodemopbouw in de boringen laat toe om het plangebied in twee zones op te delen. De meer zuidelijke helft (BP1 t.e.m. BP4) bevat een A-B-C-profiel, waarbij de A-horizont zo'n 40 tot 50 cm dik is en onmiddellijk rust op de bruine B-horizont, dewelke geleidelijk overgaat in de C-horizont of moederbodem rond 1m-mv. De noordelijke helft (BP5 t.e.m. BP9) bevat eveneens een A-B-C-profiel, maar hierbij is de A-horizont dikker, zo'n 45 tot 70 cm. De A-horizont kan hier opgedeeld worden in een actieve toplaag, de huidige ploeglaag die wordt bewerkt, en de diepere oude A-horizont.

De waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek komen overeen met de gekarteerde bodems volgens de bodemkaart, zijnde A_{ba}, ene droge leembodem met textuur B-horizont. De beide fases (0 en 1) worden eveneens waargenomen, in dikke of dunne A-horizont. De dunnere A-horizont in het zuiden is het gevolg van erosie van de oorspronkelijke A-horizont in dit deel van het plangebied. In het noordelijke deel is de A-horizont minder onderhevig geweest aan erosie, waardoor deze dikker is bewaard gebleven.

Figuur 6: Aanduiding van waargenomen bodemprofielen.

2.3 SYNTHESE FASE LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

2.3.1 Onderzoeksvragen

- *Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten? In hoeverre is deze opbouw nog intact?*

De waargenomen bodemhorizonten zijn een A-, B- en C-horizont. Daarnaast kan de A-horizont in een deel van het plangebied nog verdeeld worden in een Ap-horizont (ploeglaag) en Ab-horizont (oude A-horizont). Deze opbouw is intact.

- *Is het beeld van elke boring gelijk of zijn significante variaties in bodemopbouw waar te nemen? Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en de TAW?*

Het beeld is in principe hetzelfde, al kan er onderscheid gemaakt worden tussen een deel van de bodem dat meer onderhevig is geweest aan erosie in het verleden, waardoor de A-horizont minder dik aanwezig is (tot 50 cm-mv i.p.v. 70 cm-mv).

- *Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de beschikbare gegevens?*

De waarnemingen stroken met de beschikbare gegevens.

- *Zijn er aanwijzingen voor verstoring van het bodemarchief? Betreft dit een lokaal of vlakdekkend gegeven? Kan bijkomend archeologisch onderzoek nog leiden tot kenniswinst?*

Er zijn geen aanwijzingen van recente verstoringen van het bodemarchief. In het zuidelijke deel is de bodem wel meer onderhevig geweest aan erosie, hetgeen ook de top van de B-horizont kan aangetast hebben, al is hier evenwel geen aanwijzing voor aangetroffen.

- *In welke mate is het bodemprofiel nog intact ter hoogte van het plangebied? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een afgedekte bodem? Zijn bodemhorizonten die kunnen wijzen op een betere bewaring van artefactensites nog bewaard binnen de contouren van het plangebied?*

Het bodemprofiel is intact ter hoogte van het plangebied. De aanwezigheid, en bewaring van de B-horizont binnen het plangebied kan wijzen op de betere bewaring van een mogelijke artefactensite.

- *Wat is de diepte van het archeologisch leesbaar niveau?*

Een archeologisch leesbaar niveau tekent zich af op de overgang tussen de B- en C-horizont, op een diepte van zo'n 80 à 110 cm-mv.

- *Zijn tijdens het landschappelijk onderzoek anomalieën waargenomen die verder aandacht behoeven tijdens het archeologisch booronderzoek?*

Neen.

- *Zijn de waarnemingen van die aard dat het een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?*

Een verkennend archeologisch booronderzoek wordt aangewend indien er een kans bestaat dat er zich binnen het plangebied een intacte artefactensite herbergt, door de bewaring van een B-horizont. Deze bevindt zich in het plangebied vanaf 40 cm-mv, maar gemiddeld 50 cm-mv of dieper. De geplande werken in deze zones gaan niet dieper dan 20 cm-mv (aanleg wadi's en nieuw grindpad i.p.v. huidige trage weg). Daar de geplande werken niet dieper reiken, met een buffer, komt deze B-horizont niet in het gedrang, en is het bijgevolg aangewezen deze *in situ*, intact te laten zitten en geen verder onderzoek te doen.

Zoja:

- *Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone waar een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen is?*
- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?*
- *Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?*
- *Dwingen de waarnemingen afwijkingen van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk op?*

N.v.t.

2.3.2 Verwachting na onderzoeksfase

In het kader van eventueel verder archeologische onderzoek dient een synthese te worden gemaakt naar de verwachting ten aanzien van het archeologisch erfgoed. **De kans op het aantreffen van gaaf bewaarde in situ archeologische waarden uit de steentijd kan behouden blijven.** Er dient echter geen steentijdtraject opgestart te worden voor de zones met bewaarde B-horizont, aangezien de geplande werken hier minder diep reiken, en de B-horizont niet bedreigen. De B-horizont kan intact, *in situ*, blijven in combinatie met de geplande werken die slechts een beperkte en ondiepe impact hebben op de A-horizont. Het advies tot vrijgave wordt gegeven.

Figuur 7: Advieszone voor vrijgave.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

/

KAARTMATERIAAL

/

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1 : Situering van het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (©Geopunt).	6
Figuur 2 : Situering van het onderzoeksgebied op de recente (winteropname, meest recent) middenschalige orthofotomozaïek (©Geopunt).....	6
Figuur 3: Boorplan met alle uitgevoerde boringen voor het LBO.....	7
Figuur 4 : Boring 1, uitgelegd per meter, van links naar rechts.	8
Figuur 5: Boring 6, uitgelegd per meter van links naar rechts.	8
Figuur 6: Aanduiding van waargenomen bodemprofielen.	9
Figuur 7: Advieszone voor vrijgave.....	12

Bijlage 1 Boorstaten LBO

CHRONOLOGISCH KADER

